

POLTAVA UNIVERSITY OF
ECONOMICS AND TRADE

НАУКА І МОЛОДЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

ІХ Міжнародної молодіжної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 30 листопада 2023 року)

Полтава
2023

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

НАУКА І МОЛОДЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**ІХ Міжнародної молодіжної науково-практичної
інтернет-конференції**

(м. Полтава, 30 листопада 2023 року)

**Полтава
ПУЕТ
2023**

5. Григоряк М. Ю. Інтелектуалізація ринку логістичних послуг: концепція, методологія, компетентність : монографія. Київ : Сік Груп Україна, 2017. 513 с.
6. Кузяк В. Управління логістичними процесами в Україні: проблеми та шляхи розв'язання в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-13> (дата звернення: 25.10.2023).

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ

В. Ю. Заїка, спеціальність *Міжнародні економічні відносини*, студент групи МЕВ-м21

В. Ю. Стрілець, *д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин* Полтавський університет економіки і торгівлі

Установлення інтернет-економіки в останньому столітті і розвиток в останні 20 років глобалізації та цифровізації стають драйвером трансформації всіх економічних процесів, в тому числі на світовому ринку праці. Різні парадигми цифрової економіки, платформна економіка та гіг-економіка, радикально змінює форми праці та зайнятості. Названі трансформації є предметом наукових дослідження і дискусії, в той же час як нові форми організації спільної діяльності уже практикують передові компанії.

Більшість авторів приходять до думки, що при оцінці процесів трансформацій необхідно приділити увагу також впливу інформаційної глобалізації, головними функціями якої є інтегральна, трансформаційна, комунікаційна. Основним результатом поширення інформаційної глобалізації є цифрова міграція населення, яка проявляється у трудовлаштуванні громадян певної країни за її межами фізично не покидаючи кордони.

С. П. Калініна, О. В. Булатова в своїх працях провели аналіз напрацювань як науковців так і доповіді міжнародних організацій та визначили основні напрямки трансформації світового ринку праці [1, с. 25]:

1. Пандемія COVID-19 поглибила існуючу нерівномірність світового ринку праці, стимулювала зростання безробіття на найбільших ринках праці (рівень безробіття в США в 2021 році склала 14,7 %, в ЄС – 12 %) [4].

2. В результаті синергетичного ефекту четвертої промислової революції і рецесії, що пов'язана з коронавірусом та цифровізацією відбувся масштабний перехід до віддаленої праці і електронної комерції, стимулюючи різке зростання числа робочих місць в умовах «work-from-home» і формуванню нової площі для віддаленої роботи;

3. Формування нової структури світового ринку праці, що складається з трьох категорій зайнятих: основні працівники, які зайняті традиційними формами організації праці (сільськогосподарські працівники, медичні працівники тощо), віддалені працівники, чия праця з самого початку не була пов'язана з певним місцем зайнятості (програмісти, архітектори, працівники інтернет ринків), «переміщені» працівники, що займались прив'язаною зайнятістю, що трансформувалась в віддалену (наукові співробітники, працівники освіти, менеджери, логісти тощо).

4. Автоматизація виробництва призводить до зростання безробіття. За даними різних досліджень 43 % великих підприємств роблять інвестиції в технології з метою скорочення штату працівників. За даними Світового банку новий феномен світового ринку праці полягає у нерівномірному поділу виробничого процесу між людиною, машинами та алгоритмами. Загалом за даними Міжнародної організації праці до 2025 року більше 15,4 % робочих місць буде зайнято машинами, що становитиме 85 млн робочих місць у світі [4]. За таких умов виникає технологічне безробіття, так як працівники втрачають роботу внаслідок поширення цифрових технологій.

5. На основі попередньої тези, формується потреба до перепідготовки та підвищення кваліфікації значної частки зайнятих працівників. Загалом у світі біля 40 % працюючих до 2030 року пройдуть навчання у різного рівня закладах освіти з метою отримання знань та перепідготовки [5].

Крім того в світовому ринку праці формується новий клас населення NEET (not in education neither in employment nor training). Це населення, що має вікове обмеження 15–29 рр. та знаходяться поза навчанням та роботою. На світовому ринку праці частка NEET більше 20 % [5].

6. Трансформація та виникнення нових форм зайнятості. Євфонд виділяє дев'ять нових форм зайнятості, що по суті являються трансформацією традиційних відносин між роботодавцем та найманим працівником: спільне використання найма-

ного працівника, спільне робоче місце, ваучерна праця, тимчасове управління, випадкова праця, мобільна праця на основі ІКТ, платформна робота, робота за портфоліо, колаборативна (спільна) праця (табл. 1).

Таблиця 1 – Характеристика та поширеність нових форм зайнятості [5]

Назва форми зайнятості	Кількість країн поширення	Характеристика форми зайнятості
Спільне використання найманого працівника	10	Один працівник наймається спільно групою працівників
Спільне робоче місце	8	Два чи більше працівники виконують одну певну роботу для одного роботодавця
Тимчасове управління	7	Висококваліфікований найманий працівник наймається для виконання одного певного проекту
Випадкова праця	12	Організація трудових відносин таким чином, що роботодавець не надає постійну працю, а періодично звертається для виконання певних робіт
Мобільна праця на основі ІКТ	16	При використанні сучасних технологій працівник за межами приміщення роботодавця здійснює працю
Ваучерна праця	6	Оплата праці здійснюється ваучером, що покриває витрати на оплаті праці
Робота за портфоліо	11	Виконання кількох робіт у різних галузях та різних компаніях
Платформна зайнятість	11	Використання онлайн-платформ фірмами з метою організації трудових відносин
Колаборативна (спільна) зайнятість	12	Фрілансери, самозайнятість, мікропідприємства організують співробітництво для виконання певних завдань

При чому нові форми зайнятості на світовому ринку демонструють тенденції до зростання і пов'язані з переходом великих компаній на більш гнучкі бізнес-моделі. Як підтвердження, дослідники Єврофонду наводять факт того, що лише зайнятість у формі платформної праці зростає на 16 % до 2025 року в порівнянні з 2021 роком. А середньорічне зростання сегменту В2В (фріланс-платформи та провайдери, що надають доступ фрілансерам для корпоративного сектора) до 2025 року складатиме 19 % [5].

За таких умов, як визначає Єврофонд [5] основними трансформаційними процесами, що є характерними для світового ринку праці є трансформація трудових відносин та функцій праці. Організація праці на світовому ринку праці здійснюється вже не на основі ієрархії (вертикальний поділ праці), а на основі інтеграції ресурсів на платформі в рамках спільної діяльності. Крім того нова модель організації праці робить працю, ресурси та товар чи послугу віртуальними. Розподіл в умовах спільної праці стає справедливішим, дозволяє реалізувати інтереси кожної країни, що приймає участь на платформі, максимально реалізувати цінності та отримати прибуток. Праця при цьому характеризується вже як спільна діяльність виробників та споживачів, базова ланка створення вартості змінюється принципово.

Новизна платформної праці полягає в створенні екосистеми, що відкриває широкий спектр можливостей, стимулюючи спільною вигодою всіх національних економік через обмін даними (табл. 2).

Таблиця 2 – Характеристики організації праці в платформній економіці [4; 5]

Зміни у виробництві			
Цифрова трансформація виробництва		Організація виробничого процесу на основі збору даних (Big Data)	
Зміни в організації праці			
Виробництво	Розподіл	Обмін	Споживання
Цифрові інструменти, спільне використання даних та технологій	Оптимізація використання ресурсів при спільному використанні	Відбувається в віртуальному (цифровому) просторі	Онлайн
Характеристика моделі організації праці			
Відкритість	Спільне використання	Акумулявання	Розширення прав та можливостей
Розмиття просторово-часових кордонів, формування кросс галузей та кросс культур	Спільне використання ресурсів і спільна вигода (від Win-Win до Lose-Wine)	Приваблення ресурсів без додаткових витрат, інтеграція екосистем, продовження галузевого ланцюга створення вартості	Ескалація функцій: платформа + розширення прав та можливостей + створення нових екосистем та підвищення їх стійкості

7. З'являється новий вид зайнятості – цифрова зайнятість, що передбачає використання цифрових технологій на всіх етапах процесу праці та формуванні соціально-трудових відносин між суб'єктам ринку праці з їх допомогою.

Тулє С. І. виокремила основні форми цифрової зайнятості (рис. 1).

Рисунок 1.1 – Форми цифрової зайнятості

Джерело: побудовано на основі [2, с. 103; 3, с. 53].

Автор також зазначає, що система найму в умовах нової економіки зазнала трансформацій. Так виникають такі форми трудових відносин як аутсорсинг (одна з форм запозиченої праці, що полягає у передачі на підставі договору певних видів та функцій виробничої підприємницької діяльності однією компанією іншій), краутсорсинг (форма запозиченої праці, що полягає у передачі на підставі договору видів виробничої підприємницької діяльності одним суб'єктом підприємницької діяльності іншому), аутстафінг (залучення працівників поза штатом не вступаючи в трудові відносини, що від імені роботодавця здійснює певну діяльність), фріланс (форма самозайнятості, що здійснюється поза штатом через Інтернет).

Отже, сьогодні світова економіка перебуває у постійній трансформації. Основними рушійними силами трансформаційних процесів світового ринку праці є інформаційна глобалізація та цифривізація. Розвиток технологій та технологічні зрушення змінюють попит та пропозицію на ринку праці, що впливають на зайнятість, змістовні та організаційні засади трудової діяльності.

Крім того, основними трансформаційними процесами, що є характерними для світового ринку праці є трансформація трудових відносин та функцій праці (організація праці на світовому ринку праці здійснюється вже не на основі ієрархії (вертикальний поділ праці), а на основі інтеграції ресурсів на платформі в рамках спільної діяльності).

Список використаних джерел

1. Розвиток світового ринку праці в умовах глобалізації: трансформаційний дискурс : монографія / С. П. Калініна, О. В. Булатова, О. П. Кушнарєнко, Е. О. Савченко ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора С. П. Калініної, д-ра екон. наук, професора О. В. Булатової. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 221 с.
2. Туль С. І. Нові форми праці в умовах діджиталізації економіки та світового ринку праці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23 (2). С. 100–105.
3. Туль С. І. Трансформація світового ринку праці в умовах діджиталізації : дис. ... к. е. н. 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. Вінниця, 2019. 279 с.
4. OECD Labour Force Statistics 2021. OESD Publishing. Paris. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-labour-force-statistics-2021_177e93b9-en#page28. (дата звернення: 6.10.2023).
5. Eurofound. Labour market change: Trends and policy approaches towards flexibilization. URL: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/flagship-report/2020/labour-market-change-trends-and-policy-approaches-towards-flexibilisation/> (дата звернення: 6.10.2023).

БОРОТЬБА З ГЛОБАЛЬНОЮ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ В ЄС

Д. Є. Зелінська, спеціальність Міжнародні економічні відносини, група МЕ-6

О. О. Рудніченко, спеціальність Міжнародні економічні відносини, група МЕ-6

Державний університет «Житомирська політехніка»

Зміна клімату – це одна з найбільших глобальних проблем сучасності, яка стала не тільки науковим фактом, але й загрозою для нашої планети та майбутніх поколінь. Вона вже відчутна в усіх куточках світу і проявляється в різних формах, від зростання температур та екстремальних погодних явищ до підвищення рівня моря і зруйнування екосистем.